

Slomšek buditelj narodne in državniške zavesti nekoč in danes

Vsakoletna priprava na Slomškovo nedeljo (letos 27. septembra) želi vsakič v nas prebuditi in poglobiti določen vidik Slomškove osebnosti, ne da bi jo posnemali, ampak jo na svoj način zaživel v novih okoliščinah ter še bolj razžarili našo željo po njegovi kanonizaciji ter zato poglobili in pomnožili molitev zanjo. Letos naj nas zaradi dveh zaporednih jubilejnih let (2020 in 2021) naše državne samostojnosti nagovarja njegov odnos do domovine, ki je "naša ljuba mati"

Zgodovinsko dejstvo je, da je Slomšek živel v večnarodnostni avstrijski monarhiji, torej v nekakšni "združeni srednji Evropi" in to v zelo razgibanem času. Kot je bilo v 19. stol. življenje kipeče na kulturnem področju, tako so se dogajale velike spremembe na gospodarskem, socialnem in političnem področju: industrializacija, železnica, pohod delavstva in vedno večje težnje po demokratičnosti v družbi ter po pridobivanju političnih svoboščin. Vse bolj so se razvijale liberalne in revolucionarne ideje, še posebej med delavskim slojem, ki ga zajame hitro razkristjanjevanje in verska brezbriznost. V Avstriji se je vse zgostilo okoli revolucionarnega leta 1848, ko se delavcem pridružijo tudi kmetje, mnogi manjšinski narodi v monarhiji pa pričnejo živeti "pomlad narodov". Slomšek je bil škof na slovensko-avstrijskem narodnem področju. Čeprav je bil sam zaveden Slovenec, je kot škof deloval po jasnem načelu, da je pred Bogom vsak narod in vsako ljudstvo enakovredno in ima iste pravice in dolžnosti. Kot prvo pravico vsakega naroda je priznaval versko pravico do oznanila evangelija v materinem jeziku. Zato je bilo njegovo najbolj osnovno geslo: »Sveta vera bodi vam luč, materin jezik pa ključ do zveličavne omike!« A to ni enostransko zagovarjal samo za Slovence, ampak tudi za nemško govoreče in seveda vse druge narode in je to načelo razumel kot temelj mirnega in kulturnega sobivanja med različno govorečimi narodi znotraj istih političnih okvirov. Ali ni v mnogočem veliko sorodnosti med Slomškovim in našim časom, zato nas more v marsičem biti v spodbudo. »Blaženi Anton Martin Slomšek je izjemno svetla osebnost v zgodovini Slovencev. Med najodličnejšimi dobrinami njegove zapuščine je spoštovanje do večnih vrednot, ki veljajo celo širše kot vrednote krščanstva, saj so bolj ali manj univerzalne. Že dolgo ni bilo med Slovenci časa, ko bi bile te vrednote potrebnejše, ko bi bilo bolj nujno, da jih ponovno vzamemo kot vodilo pri naših izbirah in odločitvah. Slomšek je bolj kot današnji Slovenci razumel pomen moralnih vrednot za blaginjo naroda.« S temi besedami je zdaj že pokojni takratni predsednik SAZU dr. Jože Trontelj pričel slovesni nagovor ob 150-letnici Slomškove

smrti v letu 2012 in označil še vedno aktualnost bl. Slomška zlasti v širšem družbenem okolju. Tudi danes nas Slomšek spodbuja k zavedanju pomena moralnih vrednot za blaginjo naroda in države. Poleg nakazanih idej in drž bl. Antona Martina Slomška lahko zaslutimo še nekaj njegovih aktualnosti za sedanji trenutek naše domovine in Evrope tudi iz sledečih namigov:

- spregledal je nevarnost novonastajajoče miselnosti, ki iz političnih odnosov tudi med narodi in državami želi radikalno relativistično izključiti pojem dobrega, oziroma dobro določati na osnovi političnih kriterijev (večinski narod ali parlamentarna večina);
- poudarjal je: resnično in dobro je pred političnim odločanjem in more politično in družbeno delovanje razsvetljevati;
- Slomšek v prizadevanju za vzgojo in šolstvo pokaže na temeljno krščansko zaupanje v zdrav razum, ki v osnovi more pokazati resnico;
- krščanstva ne vidi v temelju evropskega družbenega dogajanja kot razodeto religijo, ampak bolj kot zgodovinsko preizkušeno obliko življenja;
- nedvomno je še vedno aktualna Slomškova ugotavljanje o tem, kaj lahko Evropi zagotovi prihodnost in notranjo identiteto: ali je to sekularizirani kult tehnike, naroda in militarizma, česar najhujši sad je opustošenje duš, uničenje moralne zavesti, ali pa so to vrednote, ki dajejo človeku osnovno dostojanstvo, enakost in solidarnost, mu dopuščajo in omogočajo moralno odločanje - njegova izbira je nedvomna;
- Slomškove ugotovitve glede zakona in družine so zelo podobne mislim zaslužnega papeža Benedikt XVI.: »Monogamni zakon se je na podlagi svetopisemske vere izoblikoval kot temeljna urejena oblika odnosa med možem in ženo in hkrati kot celica državnega oblikovanja skupnosti. Evropi - zahodni in vzhodni - je dal njen posebni obraz in njeno posebno človečnost, tudi zato in ravno zato, ker je bilo potrebno s tem obeleženo obliko zvestobe in odpovedi vedno znova mukoma doseči. Evropa bi ne bila več Evropa, če bi ta temeljna celica njene socialne zgradbe izginila ali bila bistveno spremenjena« (J. Ratzinger, Werte in Zeiten des Umbruchs, Herder, Freiburg, Basel, Wien 2005);
- čeprav je Slomšek živel daleč pred novodobsko (new age) multikulturnostjo je čutil, da nobeno sožitje ne more uspeti brez strahospoštovanja svetega in spoštljivega srečevanja tudi s svetim drugega; to pa pomeni priznanje religioznega elementa bivanja človeka kot temeljnega; svetovnim kulturam je absolutna profanost tuja in zato zanje svet nima prihodnosti brez Boga, zato lahko Evropa in tudi Slovenija vstopi z njimi v tvoren dialog le s svojimi krščanskimi koreninami.

(Prirejeno po: Marjan Turnšek, SLOMŠEK BUDITELJ...